

Dorota Hryszkiewicz-Kahlau

Narodowy Instytut Dziedzictwa
Oddział Terenowy w Gdańsku

National Institute of Cultural Heritage
Regional Office in Gdańsk

Michał Klugmann

Politechnika Gdańska

Gdańsk University of Technology

Zabytkowy zespół dwóch podziemnych zbiorników wody czystej i ogrodu wodnego przy dawnym Szpitalu Miejskim w Gdańsku – obecnie Gdański Uniwersytet Medyczny

The historical complex of two underground clean water reservoirs and water garden beside the former Municipal Hospital of Gdańsk – now the Medical University of Gdańsk

Abstrakt

W artykule opisano mało dotychczas znany fragment zespołu Szpitala Miejskiego w Gdańsku (dziś Gdański Uniwersytet Medyczny, dawniej też Akademia Medyczna), obejmujący dwa historyczne podziemne zbiorniki wody pitnej z początku XX w. oraz założenie parkowe z lat 40. XX w., powiązane z nimi funkcjonalnie i tworzące spójny zespół. Najpóźniej na przełomie lat 60/70 ubiegłego stulecia wykorzystanie tego obszaru (około 1 ha) wygasło i nie został on ponownie zagospodarowany w szerszej skali (pomijając budowę dwóch zbiorników wody czystej na potrzeby szpitala). Z tego powodu całość założenia oraz obiekty zachowały się w stanie zbliżonym do pierwotnego (pomijając degradację wynikającą z upływu czasu i lokalną dewastację). Obiekty te – podziemne zbiorniki o pojemnościach 150 i 300 m³ – są świadectwem okresu, kiedy na terenie Gdańska powstawały nowoczesne wodociągi, ale jeszcze przed zasadniczą zmianą w dzisiejszych dzielnicach Wrzeszcz/Aniołki, którą zapoczątkowała budowa zbiornika Stary Sobieski, wraz z przepompownią wody (1911), a potem wznoszenie kolejnych obiektów. Dawne zbiorniki wodne są budowlami projektowanymi indywidualnie, reprezentującymi oryginalne rozwiązania projektowe i funkcjonalne. Większy z obiektów prezentuje też wyjątkowy, w skali Gdańska, stopień zachowania oryginalnego wyposażenia. Park leśny założony przy zbiornikach zajmuje obszar około 60 arów, na którym zachowała się czytelna kompozycja przestrzenna powiązana układem wodnym z większym zbiornikiem. Strefa parku stanowi ciekawe założenie wykorzystujące nadmiar wody retencyjnej do utworzenia miejsca wypoczynku i rekreacji na terenie dużego zespołu szpitalnego Akademii Medycznej w Gdańsku. Park nie mógłby w takiej formie funkcjonować samodzielnie, dlatego jest związany nierozdzielnie z zespołem zbiorników.

Słowa kluczowe: wodociągi, zbiornik wody, wieża ciśnień, założenie parkowe, park Akademii Medycznej, Szpital Miejski w Gdańsku, Akademia Medyczna, Politechnika Gdańska

Abstract

The paper presents so far little-known part of the Municipal Hospital premises in Gdańsk (the present Medical University of Gdańsk, formerly the Medical Academy) comprising two historical and underground fresh water reservoirs from the beginning of the 20th century and a park site from the 1940s, functionally connected with them and making up a coherent complex. By the turn of the 1970s at the latest, this area (ca. 1 ha) ceased to be used and was not developed again to a greater extent (except for the construction of two clean water reservoirs for the hospital). Consequently, the whole complex and its objects have been preserved in a condition close to the initial one (save for the degradation caused by the passage of time and local devastation). These objects, i.e. the underground water reservoirs with capacities of 150 and 300 m³, are a witness of the period when modern waterworks were built in Gdańsk, but still before substantial changes within the present districts of Wrzeszcz/Aniołki, which started with the construction of the Stary Sobieski water reservoir together with the water pumping station (1911) and then construction of other facilities. The old water reservoirs are structures designed individually, featuring unique design and functional solutions. Additionally, as far as Gdańsk is concerned, the larger object presents a unique level of preservation of its original equipment. The forest park established next to the reservoirs covers an area of 60 ares and its clear spatial layout connected via a water system with the larger reservoir has been preserved. It is an interesting site, using excess water from the reservoir to create a leisure and recreation area within the large hospital complex of the Medical Academy of Gdańsk. The park in this form would not be able to function independently and thus it is inseparably connected with the reservoir complex.

Keywords: waterworks, water reservoir, water tower, park complex, Medical Academy park, Municipal Hospital of Gdańsk, Medical Academy, Gdańsk University of Technology

Dorota Hryszkiewicz-Kahlau – architekt krajobrazu, konserwator zabytkoznawca; pracuje w Narodowym Instytucie Dziedzictwa. Zawodowo zajmuje się problematyką zarządzania przestrzenią i oceną oddziaływania inwestycji na środowisko kulturowe. Specjalizuje się w zagadnieniach związanych z krajobrazem kulturowym i założeniami zieleni. Autorka wielu opracowań dokumentacyjno-badawczych układów ruralistycznych i urbanistycznych oraz ewidencji zabytków, zespołów zabytkowych i założeń zabytkowej zieleni.

Michał Klugmann – dr inż., pracownik naukowy Politechniki Gdańskiej, zatrudniony na stanowisku adiunkta. W pracy naukowej zajmuje się termodynamiką i wymianą ciepła oraz historią techniki ze szczególnym uwzględnieniem techniki wodociągowo-kanalizacyjnej i fortyfikacji. Czynnie zaangażowany w ochronę zabytków techniki we współpracy ze służbami konserwatorskimi oraz Sekcją Historyczną Biblioteki Głównej Politechniki Gdańskiej. Inicjator i długoletni kierownik projektu Gdańskiego Szlaku Wodociągowego.

Dorota Hryszkiewicz-Kahlau – landscape architect, conservator and monument expert, working in the National Institute of Cultural Heritage and dealing professionally with issues of landscape management and assessment of investment impact on cultural environment; specializes in issues related to the cultural landscape and greenery complexes; author of many documentation and research studies of rural and urban layouts as well as records of monuments, historical complexes and historical greenery complexes.

Michał Klugmann – EngD, researcher at the Gdańsk University of Technology, employed as assistant professor; deals with thermodynamics, heat exchange and history of technology, especially water supply and sewerage technology and fortifications; actively engaged in protection of technical monuments in cooperation with conservation services and the Historical Section of the Main Library of the Gdańsk University of Technology; initiator and head – for many years – of the Gdańsk Water Supply Route project.